

Prof. univ. dr. **Carmen Tamara Ungureanu**

Lect. univ. dr. **Ionuț-Alexandru Toader**

Facultatea de Drept a Universității

„Alexandru Ioan Cuza” din Iași

Drept civil

Partea generală. Persoanele

Ediția a 5-a, revizuită și adăugită de
Lect. univ. dr. Ionuț-Alexandru Toader

CUPRINS

CAPITOLUL I. NOȚIUNI INTRODUCTIVE	1
<i>Secțiunea 1. Definiția dreptului civil</i>	1
<i>Secțiunea a 2-a. Delimitarea dreptului civil</i>	5
§1. Criterii de delimitare	5
1.1. Obiectul de reglementare	5
1.2. Metoda de reglementare	6
1.3. Caracterul normelor juridice (al regulilor de drept)	6
1.4. Natura sancțiunilor	9
1.5. Calitatea subiectelor	10
1.6. Principiile proprii ale ramurii	10
1.6.1. Principiul proprietății	12
1.6.2. Principiul egalității în fața legii civile	13
1.6.3. Principiul îmbinării intereselor personale cu interesele generale	14
1.6.4. Principiul garantării și ocrotirii drepturilor subiective civile	15
<i>Secțiunea a 3-a. Izvoarele dreptului civil</i>	16
§1. Noțiuni	16
§2. Clasificare	16
2.1. Izvoare formale	17
2.1.1. Legea	18
2.1.2. Uzanțele	22
2.1.3. Principiile generale ale dreptului	23
2.2. Izvoare neformale	23
2.2.1. Jurisprudența	24
2.2.2. Doctrina	29
2.2.3. Morala sau regulile de conviețuire	29
<i>Secțiunea a 4-a. Aplicarea normei juridice civile</i>	29
§1. Aplicarea normei juridice civile în timp	30
1.1. Principiul neretroactivității	34
1.2. Principiul aplicării imediate a normei juridice civile noi	37
§2. Aplicarea normei juridice civile în spațiu	39
§3. Aplicarea normei juridice civile asupra persoanelor	41
<i>Secțiunea a 5-a. Interpretarea normelor juridice civile</i>	41
§1. Necesitatea interpretării	42

§2. Clasificare	44
2.1. În raport de persoana care face interpretarea și de forța juridică a interpretării	44
2.2. În raport de metodele folosite la interpretarea normelor juridice civile	46
2.3. În raport de rezultatul la care se ajunge prin interpretare	52
Grile și întrebări de evaluare	57
 CAPITOLUL AL II-LEA. RAPORTUL JURIDIC CIVIL	 63
<i>Secțiunea 1. Definiția, caracterele și izvoarele raportului juridic civil</i>	63
§1. Definiție	63
§2. Caractere	63
§3. Izvoare	64
<i>Secțiunea a 2-a. Structura raportului juridic civil</i>	66
§1. Subiectele raportului juridic civil	67
1.1. Noțiune	67
1.2. Individualizarea subiectelor raportului juridic civil	67
1.3. Pluralitatea subiectelor raportului juridic civil	68
1.4. Schimbarea subiectelor raportului juridic civil	74
1.5. Capacitatea subiectelor raportului juridic civil	80
1.5.1. Noțiune	80
1.5.2. Persoana fizică	81
1.5.2.1. Capacitatea de folosință și capacitatea de exercițiu	82
1.5.2.2. Capacitatea delictuală	83
1.5.2.3. Începutul capacității juridice	85
1.5.2.4. Încetarea capacității juridice	88
1.5.2.5. Noțiunea de incapacitate și de incapabil	98
1.5.2.6. Felurile incapacității	99
1.5.2.7. Capacitatea deplină de exercițiu	119
1.5.3. Persoana juridică	120
1.5.3.1. Capacitatea de folosință	121
1.5.3.2. Capacitatea de exercițiu	123
§2. Conținutul raportului juridic civil	125
2.1. Noțiune	125
2.2. Clasificarea drepturilor subiective civile	127
2.2.1. Drepturi absolute și drepturi relative	127
2.2.2. Drepturi patrimoniale și drepturi personale nepatrimoniale	128

2.2.3. Drepturi principale și drepturi accesorii _____	131
2.2.4. Drepturi simple și drepturi afectate de modalități _____	135
2.3. Recunoașterea, exercitarea și apărarea drepturilor subiective civile _____	137
2.4. Clasificarea obligațiilor civile _____	142
2.4.1. Obligații care se nasc din acte juridice sau din fapte juridice _____	142
2.4.2. Obligații civile în funcție de obiectul lor _____	144
2.4.3. Obligații perfecte și obligații imperfecte _____	146
2.4.4. Obligații obișnuite, reale și opozabile terților _____	147
2.4.5. Obligații simple și obligații complexe _____	147
§3. Obiectul raportului juridic civil _____	148
3.1. Definiție _____	148
3.2. Clasificarea bunurilor _____	150
3.2.1. După calitatea titularului din al cărui patrimoniu fac parte _____	150
3.2.2. După posibilitatea de a face obiectul unor acte juridice civile _____	151
3.2.3. După natura bunurilor și calificarea dată lor de lege _____	152
3.2.4. După modul în care sunt determinate _____	155
3.2.5. După cum se pot sau nu se pot schimba unele cu altele _____	157
3.2.6. După cum întrebuințarea bunurilor conduce sau nu la consumarea substanței lor _____	158
3.2.7. După posibilitatea împărțirii bunurilor, fără a li se schimba destinația _____	159
3.2.8. După corelația dintre bunuri _____	160
3.2.9. După cum bunurile sunt producătoare de fructe sau nu _____	161
Grile și întrebări de evaluare _____	163
CAPITOLUL AL III-LEA. ACTUL JURIDIC CIVIL _____	178
<i>Secțiunea 1. Noțiuni _____</i>	<i>178</i>
<i>Secțiunea a 2-a. Clasificarea actelor juridice civile _____</i>	<i>179</i>
§1. După numărul părților _____	180
§2. După scopul urmărit la încheierea lor _____	181
§3. După momentul în care își produc efectele _____	184
§4. După modul lor de formare _____	184
§5. După efectele pe care le produc _____	186

§6. După importanța actului juridic în raport cu un bun sau cu un patrimoniu	186
§7. După rolul recunoscut de lege voinței părților în determinarea conținutului actelor juridice	188
§8. După corelația dintre ele	189
§9. După posibilitatea încadrării lor juridice în unul dintre tipurile de acte juridice reglementate expres de lege	189
§10. După modul de încheiere a actelor juridice civile	190
§11. După modul de executare	191
<i>Secțiunea a 3-a. Condițiile actului juridic civil</i>	192
§1. Definiție și clasificare	192
§2. Condițiile de formare și de validitate a actului juridic	194
2.1. Capacitatea	194
2.2. Consimțământul	195
2.2.1. Definiție	195
2.2.2. Legătura dintre consimțământ și voința juridică	195
2.2.3. Corelația dintre voința internă și voința declarată	195
2.2.4. Condițiile de valabilitate a consimțământului	196
2.2.5. Viciile de consimțământ	202
2.2.5.1. Eroarea	202
2.2.5.2. Dolul	210
2.2.5.3. Violența	215
2.2.5.4. Leziunea	219
2.3. Obiectul actului juridic civil	225
2.3.1. Noțiune	225
2.3.2. Condiții de validitate generale	225
2.3.2.1. Obiectul trebuie să existe	225
2.3.2.2. Obiectul trebuie să fie determinat sau determinabil	226
2.3.2.3. Obiectul trebuie să fie posibil	227
2.3.2.4. Obiectul trebuie să fie în circuitul civil	228
2.3.2.5. Obiectul trebuie să fie licit și moral	229
2.3.3. Condiții de validitate speciale	229
2.3.3.1. Obiectul să constituie un fapt personal al celui care se obligă	229
2.3.3.2. Cel care se obligă trebuie să fie titularul dreptului	230
2.4. Cauza actului juridic civil	232
2.4.1. Noțiune	232
2.4.2. Elementele cauzei	232

2.4.3. Condiții de validitate	233
2.4.3.1. Cauza trebuie să existe	233
2.4.3.2. Cauza trebuie să fie licită și morală	234
2.5. Forma actului juridic civil	236
2.5.1. Principiul autonomiei de voință	236
2.5.2. Noțiunea de formă a actului juridic civil	
și felurile ei	237
2.5.2.1. Forma cerută pentru validitatea actului juridic civil	237
2.5.2.2. Forma cerută pentru probarea actului juridic	240
2.5.2.3. Forma cerută pentru opozabilitate față de terți	241
§3. Condițiile de eficacitate a actului juridic civil.	
Modalitățile actului juridic civil	242
3.1. Termenul	243
3.1.1. Noțiune	243
3.1.2. Clasificare	244
3.1.3. Efectele termenului	246
3.2. Condiția	248
3.2.1. Noțiune	248
3.2.2. Clasificare	248
3.2.3. Reguli cu privire la realizarea sau nerealizarea condiției	251
3.2.4. Efectele condiției	252
3.2.5. Diferențe între termen și condiție	254
3.3. Sarcina	254
3.3.1. Noțiune	254
3.3.2. Clasificare	254
3.3.3. Efectele neexecutării sarcinii	256
3.3.4. Diferența dintre sarcină și condiție	256
<i>Secțiunea a 4-a. Interpretarea actului juridic civil</i>	256
§1. Noțiune	256
§2. Reguli de interpretare	257
<i>Secțiunea a 5-a. Efectele actului juridic civil</i>	259
§1. Noțiune	259
§2. Principiile efectelor actului juridic	259
2.1. Principiul forței obligatorii	259
2.2. Principiul irevocabilității	262
2.3. Principiul relativității efectelor actului juridic civil	264
2.3.1. Succesorii	265

2.3.2. Creditorii chirografari	267
2.3.3. Excepții de la principiul relativității	268
<i>Secțiunea a 6-a. Reprezentarea în actele juridice civile</i>	272
§1. Noțiuni	272
§2. Clasificare	272
2.1. Reprezentarea legală, reprezentarea convențională și reprezentarea judiciară	272
2.1.1. Reprezentarea legală	273
2.1.2. Reprezentarea judiciară	273
2.1.3. Reprezentarea convențională	275
2.2. Reprezentarea generală și reprezentarea specială	275
§3. Forma împuternicirii reprezentării	276
§4. Condițiile reprezentării	276
4.1. Împuternicirea de a reprezenta	276
4.2. Intenția de a reprezenta	278
4.3. Voința valabilă a reprezentantului	279
§5. Mandatul de ocrotire	279
§6. Efectele reprezentării	281
§7. Încetarea reprezentării	281
<i>Secțiunea a 7-a. Nulitatea actului juridic civil</i>	283
§1. Definiție și funcții	283
1.1. Definiție	283
1.2. Funcțiile nulității	283
§2. Clasificarea nulităților	284
2.1. Nulitatea absolută și nulitatea relativă	285
2.1.1. Regimul juridic al nulității absolute	286
2.1.2. Regimul juridic al nulității relative	287
2.1.3. Confirmarea	288
2.2. Nulitatea totală și nulitatea parțială	290
2.3. Nulitatea expresă și nulitatea virtuală	291
2.4. Nulitatea de fond și nulitatea de formă	291
2.5. Nulitatea de drept și nulitatea judiciară	292
2.6. Nulitatea amiabilă și nulitatea judiciară	292
§3. Cauzele de nulitate	293
§4. Efectele nulității	294
4.1. Principiile efectelor nulității	295
4.1.1. Principiul retroactivității efectelor nulității	295
4.1.2. Principiul repunerii părților în situația anterioară (<i>restitutio in integrum</i>)	296
4.1.2.1. Excepții	297
4.1.2.2. Restituirea prestațiilor	298

4.1.3. Principiul anulării actului subsecvent ca urmare a anulării actului inițial (<i>resoluto iure dantis, resolvitur ius accipientis</i>)	299
4.2. Principii care înlătură nulitatea	302
4.2.1. Principiul conversiunii actului juridic	302
4.2.1.1. Condiții	303
4.2.1.2. Aplicații	303
4.2.2. Principiul validității aparenței în drept	304
4.2.3. Principiul răspunderii civile delictuale	305
§5. Delimitarea nulității de alte cauze de ineficacitate a actului juridic	305
5.1. Rezoluțiunea	306
5.2. Rezilierea	306
5.3. Revocarea	307
5.4. Reducțiunea	307
5.5. Caducitatea	307
5.6. Inopozabilitatea	308
5.7. Clauzele considerate nescrise	308
Grile și întrebări de evaluare	312

CAPITOLUL AL IV-LEA. DOVADA DREPTURILOR CIVILE (PROBELE)	335
Precizare	335
<i>Secțiunea 1. Noțiunea, obiectul, sarcina și importanța probei. Reguli de admisibilitate</i>	<i>336</i>
§1. Noțiune	336
§2. Obiectul probei	337
§3. Sarcina probei	338
§4. Importanța probei	339
§5. Reguli de admisibilitate	340
<i>Secțiunea a 2-a. Mijloacele de probă</i>	<i>341</i>
§1. Înscrierile	341
1.1. Noțiune și clasificare	341
1.2. Înscrișul autentic	343
1.3. Înscrișul sub semnătură privată	347
1.3.1. Noțiune	347
1.3.2. Formalitatea multiplului exemplar	348
1.3.3. Formalitatea „bun și aprobat”	350
1.3.4. Forța probantă	351
1.3.5. Data	351

1.3.6. Înscrisuri asimilate de lege înscrisului sub semnătură privată _____	352
1.3.7. Înscrisul pe suport informatic și înscrisul în formă electronică _____	353
1.4. Înscrisurile nepreconstituite _____	357
1.4.1. Mențiunile făcute de creditor pe titlul de creanță _____	357
1.4.2. Registrele și hârtiile domestice _____	358
1.4.3. Registrele profesioniștilor _____	359
1.4.4. Scrisorile _____	359
1.4.5. Alte categorii de înscrisuri _____	360
§2. Mărturia (proba cu martori) _____	360
2.1. Noțiune. Trăsături _____	360
2.2. Categorii de persoane ce nu pot depune mărturie _____	362
2.3. Admisibilitatea probei cu martori _____	363
2.3.1. Interdicția de a se dovedi cu martori existența actelor juridice al căror obiect are o valoare mai mare de 250 de lei _____	363
2.3.2. Interdicția de a se dovedi cu martori împotriva și peste cuprinsul unui înscris, precum și împotriva sau peste ceea ce s-ar pretinde că s-ar fi spus înainte, în timpul sau în urma întocmirii lui, chiar dacă legea nu cere forma scrisă pentru dovedirea actului juridic respectiv _____	364
2.3.3. Excepții _____	364
2.3.4. Puterea doveditoare _____	366
§3. Prezumțiile _____	366
3.1. Noțiune _____	366
3.2. Clasificare _____	367
3.2.1. Prezumțiile legale _____	367
3.2.2. Prezumțiile judiciare _____	369
§4. Mărturisirea _____	370
4.1. Noțiunea și caracterul juridic al mărturisirii _____	370
4.2. Felurile mărturisirii _____	371
4.3. Interogatoriul _____	372
§5. Expertiza _____	373
§6. Mijloacele materiale de probă _____	374
§7. Cercetarea la fața locului _____	375
Grile și întrebări de evaluare _____	377

CAPITOLUL AL V-LEA. PRESCRIPTIYA EXTINGTIVĂ	383
<i>Secțiunea 1. Considerații generale</i>	383
§1. Noțiune	383
§2. Sediul materiei	384
§3. Caracterul normelor	385
§4. Natura juridică	389
§5. Funcțiile prescripției extinctive	390
§6. Efectul prescripției extinctive	390
§7. Principiile efectului prescripției extinctive	391
<i>Secțiunea a 2-a. Domeniul prescripției extinctive</i>	393
§1. Domeniul prescripției extinctive în cadrul drepturilor patrimoniale	393
1.1. Drepturile de creanță	393
1.2. Drepturile reale accesorii	394
1.3. Drepturile reale principale	394
§2. Domeniul prescripției extinctive în cadrul drepturilor nepatrimoniale	397
§3. Probleme speciale referitoare la domeniul prescripției extinctive	398
3.1. Valorificarea dreptului subiectiv civil pe calea excepției	398
3.2. Acțiunea în constatare	399
3.3. Acțiunile mixte	399
3.4. Dualitatea de acțiuni	400
3.5. Acțiuni privind un drept secundar	400
3.6. Acțiuni în repararea unui prejudiciu moral	401
3.7. Acțiuni în restituirea prestațiilor executate în baza unui act juridic anulat (desființat)	401
<i>Secțiunea a 3-a. Termenele de prescripție extinctivă</i>	402
§1. Noțiune	402
§2. Clasificare	402
2.1. Termenul general	402
2.2. Termene speciale	403
<i>Secțiunea a 4-a. Cursul prescripției extinctive</i>	404
§1. Începutul prescripției extinctive	404
1.1. Regula generală	404
1.2. Reguli speciale	405
§2. Suspendarea prescripției extinctive	411
2.1. Noțiune	411
2.2. Cauzele de suspendare	412
2.3. Efectele suspendării prescripției extinctive	416

§3. Întreruperea prescripției extinctive	418
3.1. Noțiune	418
3.2. Cauzele de întrerupere	418
3.3. Efectele întreruperii prescripției extinctive	422
§4. Repunerea în termenul de prescripție extintivă	423
4.1. Noțiune	423
4.2. Cauzele de repunere în termen	424
4.3. Efectul repunerii în termen	425
§5. Împlinirea prescripției extinctive	425
<i>Secțiunea a 5-a. Delimitarea prescripției extinctive</i>	426
§1. Uzucapiunea (prescripția achizitivă)	427
§2. Termenul extintiv, ca modalitate a actului juridic civil	427
§3. Decăderea	427
Grile și întrebări de evaluare	430

CAPITOLUL AL VI-LEA. PERSOANELE	445
Subcapitolul I. Persoana fizică	445
<i>Secțiunea 1. Individualizarea persoanei fizice</i>	<i>445</i>
Subsecțiunea 1. Noțiune	445
Subsecțiunea a 2-a. Mijloace de individualizare	446
§1. Numele	446
1.1. Noțiune	446
1.2. Dobândirea (stabilirea) numelui și a prenumelui	448
1.2.1. Numele și prenumele copilului din căsătorie	448
1.2.2. Numele și prenumele copilului din afara căsătoriei	450
1.2.3. Numele și prenumele copilului născut din părinți necunoscuți	450
1.3. Modificarea numelui de familie	451
1.3.1. Schimbări în filiația persoanei fizice	452
1.3.2. Schimbări determinate de instituția adopției	453
1.3.3. Schimbări determinate de instituția căsătoriei	454
1.4. Schimbarea numelui de familie și a prenumelui pe cale administrativă	456
1.5. Retranscrierea numelui de familie și a prenumelui	461
1.6. Alte mijloace de individualizare, asemănătoare numelui	462
1.6.1. Pseudonimul	462

1.6.2. Porecla	462
1.6.3. Codul numeric personal	463
1.6.4. Identificarea pe baza amprentelor genetice	464
§2. Domiciliul	464
2.1. Noțiune	464
2.2. Caractere juridice	465
2.3. Felurile domiciliului	466
2.3.1. Domiciliul de drept comun	466
2.3.2. Domiciliul legal	466
2.3.3. Domiciliul ales sau convențional	468
2.3.4. Domiciliul profesional	470
2.3.5. Reședința	470
2.4. Importanța domiciliului	471
§3. Starea civilă	471
3.1. Noțiune	471
3.2. Conținutul stării civile	472
3.2.1. Calități privind filiația persoanei fizice	472
3.2.1.1. Noțiunea de filiație	472
3.2.1.2. Felurile filiației	473
3.2.2. Calități privind starea conjugală a persoanei fizice	480
3.2.3. Sexul	481
3.2.4. Cetățenia	482
3.2.5. Vârsta	482
3.3. Sursele stării civile	483
3.3.1. Faptele de stare civilă	483
3.3.2. Actele juridice de stare civilă	488
3.3.3. Hotărârile judecătorești	491
3.4. Actele de stare civilă (ca înregistrări)	492
3.4.1. Noțiune	492
3.4.2. Anularea, modificarea și completarea actelor de stare civilă și a mențiunilor de pe acestea	493
3.4.3. Rectificarea actelor de stare civilă	494
3.4.4. Reconstituirea și întocmirea ulterioară a actelor de stare civilă	495
3.5. Înregistrările de stare civilă	496
3.6. Proba stării civile	498

<i>Secțiunea a 2-a. Ocrotirea persoanei fizice prin mijloace de drept civil</i>	500
§1. Protecția incapacabililor	501
1.1. Protecția minorului	501
1.1.1. Autoritatea părintească	501
1.1.1.1. Noțiuni	501
1.1.1.2. Conținut	502
1.1.1.3. Locuința copilului	503
1.1.1.4. Exercițarea autorității părintești	503
1.1.1.5. Soluționarea neînțelegerilor dintre părinți	504
1.1.1.6. Răspunderea părinților	505
1.1.1.7. Încetarea autorității părintești	507
1.1.2. Protecția copilului cu părinți plecați la muncă în străinătate	507
1.1.3. Măsuri de protecție specială a minorului	508
1.1.4. Tutela	511
1.1.4.1. Noțiuni	511
1.1.4.2. Caractere juridice	512
1.1.4.3. Principii	513
1.1.4.4. Cazuri de instituire	513
1.1.4.5. Tutorele	513
1.1.4.6. Consiliul de familie	518
1.1.4.7. Exercițarea tutelei	520
1.1.4.8. Răspunderea tutorelui	527
1.1.4.9. Încetarea tutelei	529
1.1.5. Curatela specială a minorului	530
1.2. Protecția persoanelor fizice cu dizabilități intelectuale sau psihosociale	531
1.2.1. Protecția persoanelor cu tulburări psihice, potrivit Legii nr. 487/2002	532
1.2.1.1. Noțiunea de persoană cu tulburări psihice	532
1.2.1.2. Internarea într-o unitate de psihiatrie	533
1.2.1.3. Tratatamentul medical obligatoriu	536
1.3. Ocrotirea majorului prin asistența pentru încheierea actelor juridice, mandatul de ocrotire, consilierea judiciară sau tutela specială	537
1.3.1. Ocrotirea majorului prin asistență pentru încheierea actelor juridice	538
1.3.1.1. Numirea asistentului pentru încheierea actelor juridice	539

1.3.1.2. Capacitatea de exercițiu a celui care beneficiază de asistență pentru încheierea actelor juridice	540
1.3.1.3. Persoanele care pot fi asistent	540
1.3.1.4. Caractere ale asistenței pentru încheierea actelor juridice și conținutul acesteia	540
1.3.1.5. Obligațiile asistentului și răspunderea acestuia	541
1.3.1.6. Încetarea asistenței pentru încheierea actelor juridice	542
1.3.2. Mandatul de ocrotire	542
1.3.2.1. Mandatul de ocrotire. Efecte	543
1.3.2.2. Cuprinsul mandatului de ocrotire	543
1.3.2.3. Obligațiile mandatarului	544
1.3.2.4. Încetarea mandatului de ocrotire	545
1.3.3. Ocrotirea majorului prin instituirea tutelei speciale sau a consilierii judiciare	546
1.3.3.1. Noțiunile de consiliere judiciară și tutelă specială	546
1.3.3.2. Persoanele care pot beneficia de măsura de ocrotire	547
1.3.3.3. Condițiile instituirii tutelei speciale sau a consilierii judiciare	548
1.3.3.4. Procedura instituirii tutelei speciale sau a consilierii judiciare	549
1.3.3.5. Efectele măsurii de ocrotire	551
1.3.3.6. Actele juridice ale celui ocrotit	555
1.3.3.7. Încetarea măsurii de ocrotire	556
§2. Protecția unor categorii de persoane capabile.	
Curatela	557
2.1. Noțiune	557
2.2. Felurile curatelei	557
2.3. Cazuri de curatelă	558
2.4. Instanța competentă	558
2.5. Persoanele care pot fi curator	559
2.6. Persoanele care pot solicita instituirea curatelei	559
2.7. Numirea curatorului	559
2.8. Capacitatea de exercițiu a celui reprezentat de curator	559
2.9. Încetarea curatelei	560

Subcapitolul al II-lea. Persoana juridică	560
<i>Secțiunea 1. Noțiunea și elementele constitutive ale persoanei juridice</i>	<i>560</i>
§1. Noțiune	560
§2. Elementele constitutive ale persoanei juridice	561
2.1. Organizarea proprie, de sine stătătoare	561
2.2. Patrimoniul propriu	562
2.3. Scopul propriu	563
<i>Secțiunea a 2-a. Clasificarea persoanelor juridice</i>	<i>564</i>
§1. Persoane juridice de drept public și persoane juridice de drept privat	564
1.1. Persoanele juridice de drept public	565
1.2. Persoanele juridice de drept privat	566
§2. Persoane juridice cu scop lucrativ și fără scop lucrativ	567
§3. Persoane juridice române și persoane juridice străine	567
§4. Persoane juridice înființate prin actul de înființare al organului competent și persoane juridice înființate prin actul de înființare al celor care o constituie, autorizat	567
§5. Persoane juridice pe durată nedeterminată și persoane juridice pe durată determinată	568
§6. Persoane juridice cu sediul în România și persoane juridice cu sediul în străinătate	568
<i>Secțiunea a 3-a. Identificarea persoanei juridice</i>	<i>568</i>
§1. Atributele generale de identificare	568
1.1. Denumirea	569
1.2. Sediul	569
1.3. Naționalitatea	570
1.4. Contul bancar	571
§2. Atributele speciale de identificare	571
2.1. Codul unic de înregistrare	571
2.2. Capitalul social	572
2.3. Firma	572
2.4. Marca	573
<i>Secțiunea a 4-a. Regimul persoanei juridice</i>	<i>573</i>
§1. Înființarea persoanei juridice	573
1.1. Moduri de înființare	573
1.2. Nulitatea persoanei juridice	577
1.2.1. Cauzele de nulitate	577

1.2.2. Regimul juridic al nulității	578
1.2.3. Efectele nulității	578
1.3. Funcționarea persoanei juridice	580
1.3.1. Reguli de funcționare	580
1.3.2. Nulitatea actelor emise de organele persoanei juridice	581
1.3.3. Răspunderea pentru actele și faptele persoanei juridice	582
§2. Reorganizarea persoanei juridice	584
2.1. Noțiune	584
2.2. Moduri de reorganizare	584
2.2.1. Fuziunea	585
2.2.2. Divizarea	586
2.2.3. Transformarea	588
2.3. Opoziția	588
§3. Încetarea persoanei juridice	589
3.1. Noțiune și moduri de încetare	589
3.2. Dizolvarea persoanei juridice	590
3.3. Desființarea persoanei juridice	592
Grile și întrebări de evaluare	593
 RĂSPUNSURI LA GRILE	 613
 BIBLIOGRAFIE	 617
 INDEX	 629

CAPITOLUL AL VI-LEA. PERSOANELE

Subcapitolul I. Persoana fizică

Persoana fizică desemnează omul, privit ca titular de drepturi subiective civile și de obligații civile. Orice ființă umană are calitatea de persoană fizică.

Instituția persoanei fizice este reglementată în mai multe acte normative: Codul civil în vigoare (art. 34-186), Legea nr. 105/2022 pentru modificarea și completarea Legii nr. 119/1996 cu privire la actele de stare civilă, precum și pentru abrogarea O.G. nr. 41/2003 privind dobândirea și schimbarea pe cale administrativă a numelor persoanelor fizice^[1], O.G. nr. 69/2002 privind unele măsuri pentru operaționalizarea sistemului informatic de emitere și punere în circulație a documentelor electronice de identitate și rezidență^[2], Legea nr. 119/1996 cu privire la actele de stare civilă^[3], Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului^[4] etc.

Secțiunea 1. Individualizarea persoanei fizice

Subsecțiunea 1. Noțiuni

Prin individualizarea (identificarea) persoanei fizice se înțelege stabilirea identității ei prin mijloace care să permită identificarea persoanei fizice în raporturile juridice.

Individualizarea persoanei fizice se realizează în toate raporturile juridice în care aceasta apare ca titulară de drepturi și obligații, nu doar în raporturile juridice de drept privat. Identificarea persoanei fizice este o instituție complexă, din care numai o parte aparține dreptului privat.

Identificarea persoanei fizice este *necesară*, deoarece, pe de o parte, societatea are interesul ca fiecare componentă a sa să poată fi identificată în multiplele raporturi la care participă, iar, pe de altă parte, fiecare persoană fizică, în calitate de participantă la diverse raporturi juridice, este direct

^[1] Publicată în M. Of. nr. 412 din 29 aprilie 2022.

^[2] Republicată în M. Of. nr. 844 din 15 septembrie 2004, cu modificările și completările ulterioare.

^[3] Republicată în M. Of. nr. 339 din 18 mai 2012.

^[4] Republicată în M. Of. nr. 159 din 5 martie 2014, cu modificările ulterioare.

interesată să se poată individualiza^[1]. Individul se identifică deci față de societate și de către societate^[2].

Subsecțiunea a 2-a. Mijloace de individualizare

Pentru identificarea persoanei fizice sunt necesare anumite mijloace, atribute. În dreptul privat, principalele mijloace de identificare a persoanei fizice sunt: *numele, domiciliul și starea civilă*. Numele permite recunoașterea persoanei fizice și desemnarea ei, domiciliul indică locul unde ea poate fi găsită, iar starea civilă stabilește identitatea juridică a persoanei fizice respective.

Mijloacele de identificare a persoanei fizice sunt drepturi nepatrimoniale și prezintă caracteristicile specifice acestora: sunt opozabile *erga omnes*, inalienabile, insesizabile, imprescriptibile, aparțin oricărei persoane fizice, sunt nesusceptibile de exercitare prin reprezentare.

§1. Numele

1.1. Noțiune

Noțiunea de nume nu este definită în legislație. În literatura juridică, numele este definit ca fiind acel mijloc de identificare a persoanei fizice care constă în cuvintele prin care aceasta se individualizează în familie și în societate, cuvinte stabilite, în condițiile legii, cu această semnificație^[3].

Numele este reglementat în Codul civil în vigoare, prin dispoziții generale, și în Legea nr. 119/1996 cu privire la actele de stare civilă, ca lege specială. Codul civil joacă rolul de drept comun în materie.

Numele poate avea un *sens larg*, în conținutul său intrând atât numele de familie (sau patronimic), cât și prenumele, și un *sens restrâns*, când se referă numai la numele de familie; de exemplu, în art. 282 C. civ. se face referire numai la numele de familie^[4]. De regulă, noțiunea de nume este folosită în sensul său larg.

^[1] A se vedea G. BOROI, *op. cit.*, p. 349.

^[2] A se vedea I. REGHINI, Ș. DIACONESCU, P. VASILESCU, *op. cit.*, p. 160.

^[3] A se vedea G. BOROI, *op. cit.*, p. 351. Pentru o altă definiție și o prezentare detaliată a dreptului la nume, a se vedea T. BODOAȘCĂ, *Opinii privind definiția și caracterele juridice ale dreptului la (un) nume*, în *Dreptul* nr. 4/2015, p. 9 și urm.

^[4] Articolul 282 C. civ.: „Viitorii soți pot conveni să își păstreze numele dinaintea căsătoriei, să ia numele oricăruia dintre ei sau numele lor reunite. De asemenea, un soț poate să își păstreze numele de dinaintea căsătoriei, iar celălalt să poarte numele lor reunite”.

Din punct de vedere structural, numele este alcătuit din *numele de familie* și din *prenumele* persoanei fizice.

Numele de familie este acea componentă a numelui care indică legătura persoanei fizice cu o anumită familie și deci o individualizează în primul rând în societate, deosebind-o, de regulă, de membrii altei familii. Prenumele servește la individualizarea unei persoane fizice mai ales în raporturile cu ceilalți membri ai familiei din care face parte, dar și în raporturile cu alte persoane care au același nume de familie.

Numele, ca drept personal nepatrimonial, are următoarele *caractere juridice*:

- legalitatea – numele este recunoscut, ca aptitudine, de lege, iar condițiile de dobândire, modificare ori schimbare sunt stabilite prin lege;

- egalitatea – regimul juridic al persoanei fizice este același, egal pentru toți oamenii, indiferent de rasă, naționalitate, origine etnică, religie, sex sau alte asemenea criterii;

- inalienabilitatea – persoana fizică nu poate renunța la nume și nu îl poate înstrăina;

- intangibilitatea – nicio persoană fizică nu poate fi lipsită de folosința sau exercițiul dreptului la nume; eventualele îngrădiri pot interveni numai în cazurile și în condițiile prevăzute de lege;

- universalitatea – toți oamenii au dreptul la nume și omul se individualizează prin numele său oriunde s-ar afla, în spațiu și în timp (potrivit art. 82 C. civ., „Orice persoană are dreptul la numele stabilit sau dobândit, potrivit legii”);

- imprescriptibilitatea – oricât timp ar dura neutilizarea numelui, dreptul asupra numelui nu se stinge prin prescripție extinctivă; de asemenea, oricât timp ar folosi cineva un nume, simplul fapt al posesiei numelui respectiv nu poate conduce la dobândirea numelui; rezultă că numele nu poate fi dobândit prin uzucapiune (prescripție achizitivă);

- personalitatea – dreptul la nume are un caracter strict personal; el nu este susceptibil de exercitare prin reprezentare;

- obligativitatea – orice persoană are nu numai dreptul, dar și obligația de a purta un nume^[1].

Prenumele are aceleași caractere juridice cu numele de familie, dar numai atunci când este asociat cu acesta din urmă. Privit izolat, prenumele are o valoare juridică inferioară; de exemplu, nu produce efecte juridice semnătura compusă numai din prenume^[2].

^[1] A se vedea și L. IRINESCU, *Comentarii, doctrină și jurisprudență* (la art. 34-163), în *Noul Cod civil...*, vol. I, p. 125-127.

^[2] A se vedea O. UNGUREANU, C. MUNTEANU, *op. cit.*, p. 194.

1.2. Dobândirea (stabilirea) numelui și a prenumelui

Potrivit art. 84 alin. (1) și (2) C. civ., *numele de familie* se dobândește prin efectul filiației și poate fi modificat prin efectul schimbării stării civile, în condițiile prevăzute de lege. *Prenumele* se stabilește la data înregistrării nașterii, pe baza declarației de naștere făcute de persoana care declară nașterea, și nu poate fi format din mai mult de trei cuvinte.

Dobândirea numelui este reglementată și în Legea nr. 119/1996 cu privire la actele de stare civilă, republicată. Referiri la nume se găsesc și în Legea nr. 272/2004, privind protecția și promovarea drepturilor copilului, republicată; astfel, art. 9 prevede: „(1) Copilul are dreptul la stabilirea și păstrarea identității sale. (2) Copilul este înregistrat imediat după naștere și are de la această dată *dreptul la un nume*, dreptul de a dobândi o cetățenie și, dacă este posibil, de a-și cunoaște părinții și de a fi îngrijit, crescut și educat de aceștia. (3) Părinții aleg numele și prenumele copilului, în condițiile legii (...)” (*s.n.*).

Prin *filiație* se înțelege raportul de descendență dintre un copil și fiecare dintre părinții lui. Filiația este de două feluri: față de mamă (maternitate) și față de tată (paternitate). Aceasta este filiația firească. Filiația se mai poate stabili și prin adopție, când se numește filiație civilă. Un nou tip de filiație care se poate stabili este aceea care rezultă din reproducerea umană asistată medical cu terț donator sau cu mamă surrogat^[1]; în acest caz, printr-o ficțiune a legii (ca în cazul filiației din adopție), Codul civil prevede aplicarea normelor filiației firești.

În funcție de situația juridică în care se găsește copilul la naștere, există trei cazuri de dobândire a numelui de familie:

- cazul copilului din căsătorie;
- cazul copilului din afara căsătoriei;
- cazul copilului născut din părinți necunoscuți.

1.2.1. Numele și prenumele copilului din căsătorie

Potrivit art. 492 C. civ., „Părinții aleg prenumele și, când este cazul, numele de familie al copilului, în condițiile legii”.

Articolul 449 C. civ. reglementează numele copilului din căsătorie. Astfel, copilul din căsătorie ia *numele de familie* comun al părinților săi. Dacă părinții nu au un nume comun, copilul ia numele unuia dintre ei sau numele lor reunite. În acest caz, numele copilului se stabilește prin acordul părinților și se declară, odată cu nașterea copilului, la serviciul public comunitar local de evidență a persoanelor. În lipsa acordului părinților,

^[1] A se vedea, în acest sens, S. GUȚAN, *Reproducerea umană asistată medical și filiația*, Ed. Hamangiu, București, 2011, p. 108 și urm.

instanța de tutelă hotărăște și comunică hotărârea rămasă definitivă la serviciul public comunitar local de evidență a persoanelor unde a fost înregistrată nașterea.

Articolul 15 alin. (3) din Legea nr. 119/1996 privind actele de stare civilă (legea specială) precizează că, dacă părinții nu au nume de familie comun, întocmirea actului de naștere se face pe baza declarației scrise și semnate de ambii părinți, din care trebuie să rezulte numele de familie al copilului.

Dacă din căsătorie au rezultat mai mulți copii și părinții nu au un nume de familie comun, nu este obligatoriu ca toți copiii să poarte același nume, deci legea permite stabilirea unor nume de familie diferite (de exemplu: un copil ia numele tatălui, alt copil ia numele mamei, un al treilea copil ia numele lor reunite)^[1].

În ceea ce privește *prenumele* copilului din căsătorie, el se stabilește la data înregistrării nașterii, pe baza declarației de naștere. Conform art. 15 alin. (2¹) din Legea nr. 119/1996, „prenumele declarat la data înregistrării nașterii nu poate fi format din mai mult de trei cuvinte”. Părinții au libertatea de alegere a prenumelui copilului. Cu toate acestea, conform art. 84 alin. (2) teza a II-a C. civ., este interzisă înregistrarea de către ofițerul de stare civilă a prenumelor *indecente, ridicole* și a altor asemenea, de natură a afecta ordinea publică și bunele moravuri ori interesele copilului, după caz. Prevederea este reluată în art. 15 alin. (2) din Legea nr. 119/1996, care o dublează pe cea din Codul civil (legea generală)^[2]. În acest caz, părinții pot opta pentru alte cuvinte având semnificația de prenume. Dacă există neconcordanță între prenumele copilului trecut în certificatul medical constatator al nașterii și declarația verbală a declarantului, stabilirea prenumelui copilului se face prin declarație scrisă și semnată de ambii părinți, din care trebuie să rezulte prenumele copilului. În cazul în care părinții nu se înțeleg, hotărăște instanța de tutelă, la fel ca în cazul numelui [art. 15 alin. (3) din Legea nr. 119/1996].

[1] În literatura juridică s-a precizat că o asemenea situație trebuie evitată; a se vedea, în acest sens, O. UNGUREANU, C. MUNTEANU, *op. cit.*, p. 171.

[2] Referitor la inutilitatea și dublarea nejustificată a normelor generale din Codul civil privind starea civilă cu norme din legea specială (Legea nr. 119/1996 cu privire la actele de stare civilă), a se vedea T. BODOAȘCĂ, *Opinii referitoare la concursul dintre unele dispoziții ale Codului civil (Legea nr. 287/2009) și diverse reglementări ale Legii nr. 119/1996 cu privire la actele de stare civilă*, în Dreptul nr. 7/2012, p. 11 și urm.

1.2.2. Numele și prenumele copilului din afara căsătoriei

Articolul 450 C. civ. reglementează numele copilului din afara căsătoriei. Astfel, copilul din afara căsătoriei ia *numele de familie* al aceluia dintre părinți față de care filiația a fost mai întâi stabilită [art. 450 alin. (1) C. civ.]. Dacă la naștere copilul are filiația stabilită numai față de un părinte, el dobândește numele de familie pe care îl poartă acest părinte (de regulă, numele mamei).

Dacă la naștere copilul din afara căsătoriei a fost recunoscut în același timp de ambii părinți, adică și-a stabilit filiația în același timp față de ambii părinți, numele de familie al copilului se stabilește ca în cazul în care ar fi vorba despre numele copilului din căsătorie, ai cărui părinți nu au nume de familie comun. În cazul în care părinții nu se înțeleg, hotărăște instanța de tutelă.

Spre deosebire de reglementarea anterioară^[1], în cazul în care filiația a fost stabilită *ulterior* și față de celălalt părinte, copilul, *prin acordul părinților*, poate lua numele de familie al părintelui față de care și-a stabilit filiația ulterior sau numele reunite ale acestora. Noul nume de familie al copilului se declară de către părinți, împreună, la serviciul public comunitar local de evidență a persoanelor la care a fost înregistrată nașterea^[2]. În lipsa acordului părinților, hotărăște instanța de tutelă [art. 450 alin. (2) C. civ.]. Prin urmare, instanța intervine numai atunci când părinții nu se înțeleg^[3].

În ceea ce privește *prenumele* copilului din afara căsătoriei, dacă la data declarării nașterii filiația este stabilită numai față de un părinte, acesta stabilește prenumele copilului. Dacă filiația este stabilită față de ambii părinți, se aplică prevederile referitoare la prenumele copilului din căsătorie.

1.2.3. Numele și prenumele copilului născut din părinți necunoscuți

Potrivit art. 84 alin. (3) C. civ., numele de familie și prenumele *copilului găsit, născut din părinți necunoscuți*, precum și cele ale *copilului care este*

^[1] În reglementarea fostului Cod al familiei [art. 64 alin. (2)], dacă filiația era stabilită ulterior și față de celălalt părinte, *numai* instanța judecătorească putea da încuviințarea copilului să poarte numele acestuia din urmă; însă instanța *nu* putea încuviința ca el să poarte numele reunite ale părinților.

^[2] În literatura juridică s-a afirmat că, în acest caz, modificarea numelui poate avea loc numai pe cale judecătorească ori administrativă, după caz. A se vedea, în acest sens, O. UNGUREANU, C. MUNTEANU, *op. cit.*, p. 172; E. CHELARU, *Drept civil...*, p. 87.

^[3] În același sens, a se vedea G.C. FRENȚIU, *Comentarii, doctrină și jurisprudență* (la art. 258-482), în *Noul Cod civil...*, vol. I, p. 650; E. LUPAN, S. SZTRANYICZKI, *Persoanele în concepția noului Cod civil*, Ed. C.H. Beck, București, 2012, p. 115.

părăsit de către mamă în spital, iar identitatea acesteia nu a fost stabilită în termenul prevăzut de lege, se stabilesc prin *dispoziția primarului* în a cărei rază teritorială a fost găsit copilul ori, după caz, s-a constatat părăsirea lui.

În cazul copilului găsit, pentru care nu se cunosc datele de identificare, persoana care l-a găsit are obligația de a anunța cea mai apropiată unitate de poliție în termen de 24 de ore [art. 19 alin. (1) din Legea nr. 119/1996]. În termen de 3 zile de la data găsirii copilului, este obligatorie întocmirea unui proces-verbal în care să se menționeze data, locul, împrejurările în care a fost găsit copilul, sexul și data presupusă a nașterii, astfel cum a fost stabilită de medic [art. 19 alin. (3) din Legea nr. 119/1996]. Actul de naștere al copilului găsit se întocmește în termen de 30 de zile de la data găsirii. Numele și prenumele copilului găsit se stabilesc prin dispoziție de către primarul unității administrativ teritoriale unde se înregistrează nașterea [art. 21 din Legea nr. 119/1996].

În cazul copilului părăsit de mamă în unități sanitare, actul de naștere se întocmește în termen de 30 de zile de la întocmirea procesului-verbal de constatare a părăsirii copilului. Dacă identitatea mamei nu a fost stabilită, serviciul de asistență socială este obligat ca în termen de 48 de ore să declare în scris nașterea la serviciul public comunitar de evidență a persoanelor/primăria unității administrativ teritoriale competente. Ofițerul de stare civilă solicită primarului, în termen de 5 zile de la solicitarea înregistrării nașterii, emiterea dispoziției privind stabilirea numelui de familie și a prenumelui și întocmește actul de naștere. Dispoziția privind stabilirea numelui și a prenumelui copilului se emite în termen de 5 zile de la solicitare [art. 21 alin. (2)-(4) din Legea nr. 119/1996].

Întrucât legea nu prevede ce nume și prenume va purta copilul, autoritatea competentă (primarul) are libertate deplină în determinarea acestora, cu respectarea reglementărilor în vigoare^[1].

1.3. Modificarea numelui de familie

Modificarea numelui de familie înseamnă înlocuirea acestuia datorită unor schimbări intervenite în starea civilă a persoanei fizice respective.

Schimbările de stare civilă care conduc sau pot conduce la modificarea numelui de familie sunt:

- schimbări în filiația persoanei fizice;

^[1] A se vedea și E. LUPAN, I. SABĂU-POP, *Tratat de drept civil român. Persoanele*, Ed. C.H. Beck, București, 2007, p. 114-115; I. DOGARU, S. CERCEL, *Drept civil. Persoanele*, Ed. C.H. Beck, București, 2007, p. 124-125; O. UNGUREANU, C. MUNTEANU, *op. cit.*, p. 173.